A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (második tanács)

2013. szeptember 10.*

„Vízumok, menekültügy, bevándorlás és a személyek szabad mozgására vonatkozó egyéb politikák — Bevándorlási politika — Jogellenes bevándorlás és jogellenes tartózkodás — A jogellenesen tartózkodó személyek hazatelepítése — 2008/115/EK irányelv — Harmadik országok jogellenesen tartózkodó állampolgárainak visszatérése — Kitoloncolási eljárás — Őrizeti intézkedés — Az őrizet meghosszabbítása — 15. cikk, (2) és (6) bekezdés — Védelemhez való jog — A meghallgatáshoz való jog — Megsértés — Következmények”

A C-383/13. PPU. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Raad van State (Hollandia) a Bírósághoz ugyanazon a napon érkezett, 2013. július 5-i határozatával terjesztett elő az előtte

M. G.,

N. R.

és

a **Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (második tanács),

tagjai: R. Silva de Lapuerta tanácselnök, G. Arestis, J.-C. Bonichot (előadó), A. Arabadjiev és J. L. da Cruz Vilaça bírák,

főtanácsnok: M. Wathelet,

hivatalvezető: M.-A. Gaudissart egységvezető,

tekintettel a kérdést előterjesztő bíróság 2013. július 5-i, a Bírósághoz ugyanaznap érkezett kérelmére, miszerint az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet a Bíróság eljárási szabályzata 107. cikkének megfelelően sürgősségi eljárásban bírálják el,

tekintettel a Bíróság második tanácsának az e kérelemnek helyt adó 2013. július 11-i határozatára,

tekintettel az írásbeli szakaszra és 2013. augusztus 8-i tárgyalásra,

* Az eljárás nyelve: holland.

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– M. G. képviseletében N. C. Blomjous és M. Strooij advocaten,

– N. R. képviseletében L. M. Weber és R. M. Seth Paul advocaten,

– a holland kormány képviseletében J. Langer és M. Bulterman, meghatalmazotti minőségben,

– a lengyel kormány képviseletében K. Pawłowska és M. Arciszewski, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Bizottság képviseletében M. Condou-Durande, A. Bouquet és R. Troosters, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a harmadik országok illegálisan [helyesen: jogellenesen] tartózkodó állampolgárainak visszatérésével kapcsolatban a tagállamokban használt közös normákról és eljárásokról szóló, 2008. december 16-i 2008/115/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 348., 98. o.) 15. cikke (6) bekezdésének, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 41. cikke (2) bekezdése a) pontjának értelmezésére irányul.

2 E kérelmet az M. G. és N. R., valamint a Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie (bel- és igazságügyi államtitkár) között a kitoloncolási céljából elrendelt őrizeti intézkedések meghosszabbítására vonatkozóan M. G. és N. R. tekintetében elfogadott határozatok jogszerűségének tárgyában folyamatban lévő jogvitában terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós szabályozás

3 A 2008/115 irányelv (11), (13) és (16) preambulumbekezdése a következőt mondja ki:

„(11) A kiutasítással kapcsolatos határozatokra vonatkozóan minimális közös jogi biztosítékokat kell megállapítani, amelyek garantálják az érintett személyek érdekeinek hatékony védelmét. […]

[…]

(13) A kényszerítő intézkedésekre kifejezetten alkalmazni kell az arányosság és a hatékonyság elvét a felhasznált módszerek és a kitűzött célok vonatkozásában. […] A tagállamoknak több lehetőséggel kell rendelkezniük a kitoloncolások ellenőrzésére.

[…]

(16) A kitoloncolás céljából elrendelt őrizet alkalmazását korlátozni kell, és az arányosság elvét kell rá alkalmazni a felhasznált módszerek és a kitűzött célok vonatkozásában. Az őrizet kizárólag abban az esetben indokolt, ha az a kiutasítás előkészítését vagy a kitoloncolási eljárás végrehajtását szolgálja, és a kevésbé kényszerítő intézkedések alkalmazása nem bizonyulna elegendőnek.”

4 A 2008/115 irányelv 1. cikke a következőt írja elő:

„Ez az irányelv megállapítja a tagállamok által alkalmazandó, a harmadik országok illegálisan [helyesen: jogellenesen] tartózkodó állampolgárainak visszatéréséről szóló közös normákat és eljárásokat, összhangban a közösségi jog általános elveiként szereplő alapvető jogokkal és a nemzetközi joggal, beleértve a menekültek védelmét és az emberi jogi kötelezettségeket.”

5 A 2008/115/EK irányelv 2. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) Ez az irányelv a valamely tagállam területén illegálisan [helyesen: jogellenesen] tartózkodó harmadik országbeli állampolgárokra alkalmazandó.

[…]”

6 A 2008/115/EK irányelv 15. cikke értelmében:

„(1) A tagállamok – kivéve, ha a konkrét esetben más elégséges, de kevésbé kényszerítő intézkedés is hatékonyan alkalmazható – kizárólag a kiutasítás előkészítése és/vagy a kitoloncolás végrehajtása céljából őrizetben tarthatják a kitoloncolási eljárás alatt álló harmadik országbeli állampolgárt, különösen, ha:

a) fennáll a szökés veszélye, vagy

b) a harmadik ország érintett állampolgára meghiúsítja vagy akadályozza a kiutasítás előkészítését vagy kitoloncolási eljárást.

Az őrizetnek a lehető legrövidebbnek kell lennie, és csak addig tartható fenn, amíg a kitoloncolási intézkedések folynak, és kellő körültekintéssel végrehajtásra kerülnek.

(2) Az őrizetet közigazgatási vagy igazságügyi hatóságok rendelik el.

Az őrizetet írásban kell elrendelni, a tényállás ismertetésével és jogi indokolással ellátva.

Amennyiben az őrizetet közigazgatási hatóságok rendelték el, a tagállamok:

a) vagy előírják az őrizetben tartás jogszerűségének gyors [helyesen: gyorsított] bírósági felülvizsgálatát, amellyel kapcsolatosan az őrizet kezdetétől számítva a lehető legrövidebb határidőn belül határozatot kell hozni,

b) vagy biztosítják a jogot a harmadik országbeli állampolgár számára az őrizetben tartásának jogszerűségét gyorsan felülvizsgáló [helyesen: őrizete jogszerűségének gyorsított felülvizsgálatára irányuló] bírósági eljárás megindítására, amelyben a jogszerűségről a vonatkozó eljárás megindításától számítva a lehető legrövidebb határidőn belül határozni kell. Ez esetben a tagállamok haladéktalanul tájékoztatják az érintett harmadik országbeli állampolgárt az ilyen eljárás igénybevételének lehetőségéről.

Az érintett harmadik országbeli állampolgárt haladéktalanul szabadon kell bocsátani, ha az őrizetben tartás [helyesen: őrizet] nem jogszerű.

(3) Az őrizetben tartást [helyesen: őrizetet] minden esetben ésszerű időközönként, akár az érintett harmadik országbeli állampolgár kérésére, akár hivatalból felül kell vizsgálni. Meghosszabbított őrizet esetében a felülvizsgálatokat igazságügyi hatóság felügyelete alatt kell elvégezni.

(4) Amennyiben a kitoloncolásra jogi vagy egyéb megfontolások következtében már nem látszik ésszerű lehetőség, vagy az (1) bekezdésben megállapított feltételek már nem állnak fenn, az őrizet indokoltsága megszűnik, és az érintett személyt haladéktalanul szabadon kell bocsátani.

(5) Az őrizetet mindaddig fenn kell tartani, ameddig az (1) bekezdésben megállapított feltételek fennállnak, és az őrizet a kitoloncolás biztosításához szükséges. Valamennyi tagállam korlátozott, hat hónapot nem meghaladó őrizetben tartási időszakot határoz meg.

(6) A tagállamok a (5) bekezdésben említett időszakot kizárólag korlátozott, további tizenkét hónapot nem meghaladó időszakkal hosszabbíthatják meg a nemzeti jogszabályoknak megfelelően, azokban az esetekben, ha a kiutasítás végrehajtása minden ésszerű erőfeszítésük ellenére várhatóan tovább tart:

a) az érintett harmadik országbeli állampolgár részéről szükséges együttműködés hiánya miatt, vagy

b) a szükséges dokumentumok harmadik országoktól való beszerzésének késedelme miatt.”

A holland szabályozás

7 Az általános közigazgatási törvény (Algemene wet bestuursrecht) 2:1. cikkének (1) bekezdése értelmében mindenki segítséget vehet igénybe, vagy képviselőt hatalmazhat meg annak érdekében, hogy megvédje érdekeit a közigazgatási szervvel fennálló kapcsolataiban.

8 Az említett törvény 4:8. cikkének (1) bekezdése azt írja elő, hogy a határozatot nem kérelmező érintett számára várhatóan hátrányos határozat meghozatala előtt a közigazgatási szerv lehetővé teszi az érintett számára álláspontjának ismertetését, amennyiben egyrészről az említett határozat olyan tényekkel és érdekekkel kapcsolatos körülményeken alapul, amelyek az érintettre vonatkoznak, másrészről pedig e körülményeket nem maga az érintett közölte.

9 A külföldiekről szóló 2000. évi törvény (Vreemdelingenwet 2000, a továbbiakban: 2000. évi Vw) 59. cikke (1) bekezdésének bevezető mondata és a) pontja szerint azt a külföldit, akinek tartózkodása nem jogszerű, a kitoloncolása érdekében a Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie őrizetbe veheti, ha a közrend vagy a nemzetbiztonság érdekében ez szükséges.

10 A 2000. évi Vw 59. cikkének (5) bekezdése szerint az (1) bekezdésben szereplő őrizet tartama nem haladhatja meg a hat hónapot.

11 Az említett 59. cikk (6) bekezdése szerint az említett (5) bekezdésben szereplő időtartam további tizenkét hónapos időtartammal meghosszabbítható, ha minden ésszerű erőfeszítés ellenére valószínű, hogy a kitoloncolás tovább tart, mivel a külföldi személy nem működik együtt, vagy az ehhez szükséges, harmadik országból származó dokumentumok még hiányoznak.

12 A 2000. évi Vw 94. cikkének (4) bekezdése előírja, hogy a Rechtbank akkor nyilvánítja megalapozottnak az őrizeti intézkedés ellen benyújtott keresetet, ha azt állapítja meg, hogy annak végrehajtása a 2000. évi Vw-be ütközik, vagy hogy az ügyben szereplő összes érdek mérlegelése után az nem bizonyul ésszerűen indokoltnak. Ilyen esetben a Rechtbank elrendeli az intézkedés megszüntetését.

13 A 2000. évi Vw. 106. cikkének (1) bekezdése lehetővé teszi a Rechtbank számára, hogy az állam terhére kártérítést ítéljen meg a külföldi számára, ha elrendeli a szabadságelvonással járó intézkedés megszüntetését, vagy ha a szabadságelvonást már azelőtt megszüntették, hogy az ezen intézkedés megszüntetésére irányuló kérelmet elbírálták volna.

14 E cikk (2) bekezdése akként rendelkezik, hogy ugyanezen cikk (1) bekezdését megfelelően alkalmazni kell arra az esetre is, amikor a Raad van State közigazgatási bíráskodási csoportja rendeli el a szabadságelvonással járó intézkedés megszüntetését.

15 A külföldiekről szóló 2000. évi rendelet (Vreemdelingenbesluit 2000) 5.1a. cikkének (1) bekezdése azt írja elő, hogy ha a közrend vagy a nemzetbiztonság érdeke megköveteli, azt a külföldit, akinek tartózkodása nem jogszerű, őrizetbe lehet venni, ha:

„a) fennáll a veszélye, hogy a külföldi személy megszökik,

vagy

b) a külföldi személy meghiúsítja vagy akadályozza a kiutasítás előkészítését vagy a kitoloncolás iránti eljárást”.

Az alapeljárások és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

16 2012. október 24-én és november 11-én a holland hatóságok kitoloncolási eljárás keretében őrizetbe vették M. G-t és N. R-t. Őrizetüket egyikük tekintetében a 2013. április 19-i, másikuk tekintetében pedig a 2013. április 29-i határozatban tizenkét hónapot nem meghaladó időtartamra többek között azon az alapon hosszabbították meg, hogy az érdekeltek a kitoloncolási eljárás során nem működtek együtt.

17 Mind M. G., mind pedig N. R. a saját magára vonatkozó meghosszabbításról szóló határozattal szemben bírósági jogorvoslatot indított. 2013. május 22-i és 24-i ítéleteiben az elsőfokú bíróság, a Rechtbank Den Haag megállapította a védelemhez való jogok megsértését, a kereseteket azonban elutasította, mivel úgy vélte, hogy ez a szabálytalanság nem vonja maga után a meghosszabbításról szóló határozatok megsemmisítését. M. G. és N. R. fellebbezést nyújtott be ezen ítéletekkel szemben a Raad van Statéhoz.

18 E bíróság szerint a két alapeljárásbeli tényállás a 2008/115 irányelv hatálya alá tartozik. Az sem vitatott, hogy – tekintettel a nemzeti jogban előírt feltételekre – megsértették a védelemhez való jogokat, mivel az érintetteket nem hallgatták meg szabályosan az alapeljárásban szóban forgó, a meghosszabbításról szóló határozatok elfogadását megelőzően.

19 A bíróság pontosítja, hogy a nemzeti jogban a bíróságok az őrizet meghosszabbítása által garantált érdekekre figyelemmel határozzák meg az ehhez hasonló jogsértés jogkövetkezményeit, ekként pedig nem kötelesek megsemmisíteni a meghosszabbításról szóló, az érintett előzetes meghallgatása nélkül elfogadott határozatot, ha az érintett őrizetben tartásához fűződő érdek elsőbbséget élvezőnek minősül.

20 A kérdést előterjesztő bíróság az ehhez hasonló ítélkezési gyakorlat uniós jognak való megfelelésére vonatkozóan tesz fel kérdést. Azt is pontosítja, hogy a holland jog értelmében, amennyiben valamely nemzeti bíróság megállapítja, hogy az őrizetről szóló határozatot meg kell semmisíteni, a hatáskörrel rendelkező hatóságok nem fogadhatnak el új határozatot, és hogy az érintettet haladéktalanul szabadon kell bocsátani.

21 A Raad van State e körülmények között határozott úgy, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából az alábbi kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Amennyiben a nemzeti közigazgatási szerv a 2008/115 irányelv [...] 15. cikkének (6) bekezdése szerinti meghosszabbításról szóló határozat előkészítése során megsérti a [Charta] 41. cikkének (2) bekezdésében is szereplő, a védelemhez való jog tiszteletben tartásával kapcsolatos általános elvet, az feltétlenül és minden esetben az őrizet megszüntetését eredményezi-e?

2) A védelemhez való jog tiszteletben tartásának általános elve lehetővé teszi-e az érdekek olyan mérlegelését, amelynek során az említett elv megsértésének súlyossága és az ebből eredően a külföldi személyt ért érdeksérelmek mellett figyelembe veszik az őrizet meghosszabbítása által szolgált tagállami érdekeket is?”

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről

A sürgősségi eljárásról

22 A Raad van State – az EUMSZ 267. cikk utolsó bekezdésének és a Bíróság eljárási szabályzata 107. cikkének rendelkezései alapján – a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem sürgősségi eljárásban történő elbírálását kérte.

23 A kérdést előterjesztő bíróság az említett kérelem indokául előadta, hogy a harmadik országoknak az általa elbírálandó jogvitákban szereplő állampolgárai őrizetben vannak, valamint hogy helyzetük az EUM-Szerződés szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségről szóló V. címe rendelkezéseinek hatálya alá tartozik. Az első kérdésre adandó igenlő válasz esetén az őrizetet haladéktalanul meg kell szüntetni. Ha az első kérdésre nemleges választ kell adni, ténylegesen lehetséges lenne az érdekek mérlegelése, és a Raad van Staténak azt el kellene végeznie, és körültekintően meg kellene vizsgálnia, hogy ez a mérlegelés az őrizet megszüntetését eredményezi-e.

24 E tekintetben meg kell jegyezni elsősorban, hogy a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem a Szerződés V. címének harmadik részébe tartozó 2008/115 irányelv értelmezésére vonatkozik. Így tehát az Európai Unió Bírósága alapokmányának 23a. cikkében és eljárási szabályzatának 107. cikkében előírt sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárás tárgya lehet.

25 Másodsorban meg kell állapítani – amint azt a kérdést előterjesztő bíróság hangsúlyozza –, hogy az alapeljárás felperesei jelenleg meg vannak fosztva szabadságuktól, és hogy az alapeljárások kimenetelének lehet akár az is a következménye, hogy a szabadságelvonás haladéktalanul megszűnik.

26 A fentiekre tekintettel a Bíróság második tanácsa 2013. július 11-én az előadó bíró javaslatára, a főtanácsnok meghallgatását követően úgy határozott, hogy helyt ad a kérdést előterjesztő bíróságnak a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem sürgősségi eljárásban történő elbírálására irányuló kérelmének.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

27 Együttesen vizsgálandó kérdéseivel a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra kíván választ kapni, hogy az uniós jogot – és különösen a 2008/115 irányelv 15. cikkének (2) és (6) bekezdését – akként kell-e értelmezni, hogy amennyiben valamely közigazgatási eljárás keretében az őrizeti intézkedés meghosszabbításáról a meghallgatáshoz való jog megsértésével döntöttek, az az őrizet haladéktalan megszüntetését eredményezi, vagy hogy a meghosszabbításról szóló ezen határozat jogszerűségét értékelő nemzeti bíróság fenntarthatja az őrizetet, amennyiben úgy véli, hogy a szóban forgó érdekek mérlegelése alapján ez továbbra is indokolt.

28 Meg kell állapítani, hogy a kérdést előterjesztő bíróság megállapította, hogy az elé terjesztett jogvitákban szereplő körülmények között az őrizet meghosszabbításáról szóló határozatokat a meghallgatáshoz való jog megsértésével hozták. A Bíróságnak ezért a jelen sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárás keretében nem kell a meghallgatáshoz való jog – uniós jogra tekintettel történő – biztosítására irányuló kötelezettségnek a megsértésével kapcsolatos feltételekről határoznia, hanem kizárólag azt kell jeleznie a kérdést előterjesztő bíróság felé, hogy az uniós jog milyen következményeket kapcsol az ehhez hasonló jogsértéshez.

29 E tekintetben ki kell emelni, hogy a 2008/115 irányelv „Eljárási biztosítékok” címet viselő III. fejezete meghatározza azokat az alaki feltételeket, amelyeknek a különösen írásban meghozandó és indokolással ellátandó kitoloncolási határozatoknak meg kell felelniük, kötelezi továbbá a tagállamokat, hogy léptessenek életbe az e határozatokkal szembeni hatékony jogorvoslati lehetőségeket. Ez az irányelv a kitoloncolás céljából elrendelt őrizetről szóló IV. fejezete 15. cikkének (2) bekezdésében többek között azt írja elő, hogy az említett őrizetet a közigazgatási vagy igazságügyi hatóságok írásban, az őrizetről szóló határozat alapjául szolgáló tényállás ismertetésével és jogi indokolással ellátva rendelik el, pontosítja továbbá e határozat bírósági felülvizsgálatát, amennyiben az őrizetet közigazgatási hatóság rendeli el. A 2008/115 irányelv 15. cikke (2) bekezdésének utolsó albekezdése emellett előírja, hogy az érintett harmadik országbeli állampolgárt haladéktalanul szabadon kell bocsátani, ha az őrizet nem jogszerű.

30 Azt is meg kell jegyezni, hogy noha ugyanezen irányelv 15. cikkének (6) bekezdése előírja, hogy a tagállamok a kitoloncolás céljából elrendelt őrizetet – bizonyos anyagi feltételek teljesülése esetén – korlátozott, további tizenkét hónapot nem meghaladó időszakkal hosszabbíthatják meg a nemzeti jogszabályoknak megfelelően, ez a rendelkezés nem tartalmaz semmiféle eljárási szabályt.

31 Ennélfogva meg kell állapítani, hogy jóllehet a 2008/115 irányelv szerzőinek az volt a szándéka, hogy részletesen körülhatárolják a mind a kitoloncolásról szóló határozat, mind pedig az őrizetükről szóló határozat tekintetében a harmadik országok érintett állampolgárai számára biztosított garanciákat, mégsem pontosították, hogy biztosítani kell-e – és ha igen, milyen feltételek mellett – ezen állampolgárok meghallgatáshoz való jogának tiszteletben tartását, nem pontosították továbbá – az őrizet jogszerűtlensége esetén általánosságban a szabadon bocsátás követelményén kívül – azokat a következményeket sem, amelyeket e jog megsértésének kell maga után vonnia.

32 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a meghallgatáshoz való jogot és az iratbetekintési jogot is magában foglaló védelemhez való jog az uniós jogrend szerves részét képező és a Chartában elismert alapvető jogok közé tartozik (lásd ebben az értelemben a C-584/10. P., C-593/10. P. és C-595/10. P. sz., Bizottság és társai kontra Kadi egyesített ügyekben 2013. július 18-án hozott ítélet 98. és 99. pontját, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot). Az is igaz, hogy e jogok tiszteletben tartása akkor is kötelező, ha az alkalmazandó szabályozás nem ír elő kifejezetten ilyen alakszerűséget (lásd ebben az értelemben a C-277/11. sz. M. M. ügyben 2012. november 22-én hozott ítélet 86. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).

33 A Bíróság azonban már megállapította, hogy az alapvető jogok, így a védelemhez való jog tiszteletben tartása, nem tekinthetők abszolút követelménynek, hanem korlátozhatók, feltéve, hogy a korlátozás a kérdéses intézkedés által követett közérdekű célkitűzéseknek megfelel, és nem jelent a kitűzött célhoz képest aránytalan és megengedhetetlen beavatkozást, amely az így biztosított jogok lényegét sértené (a C-28/05. sz., Dokter és társai ügyben 2006. június 15-én hozott ítélet [EBHT 2006., I-5431. o.] 75. pontja).

34 Ezen túlmenően, a védelemhez való jog megsértését az adott ügy egyedi körülményei alapján kell értékelni (lásd ebben az értelemben a C-110/10. P. sz., Solvay kontra Bizottság ügyben 2011. október 25-én hozott ítélet [EBHT 2011., I-10439. o.] 63. pontját), különösen a szóban forgó jogi aktus jellegére, elfogadásának körülményeire, valamint az adott tárgyra vonatkozó jogszabályokra figyelemmel (a fent hivatkozott Bizottság és társai kontra Kadi ügyben hozott ítélet 102. pontja, és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

35 A címzettjeik érdekeiket érzékelhetően érintő határozatok címzettjei védelemhez való jogának tiszteletben tartására irányuló kötelezettség ily módon főszabály szerint a tagállamok hatóságaira hárul akkor, amikor az uniós jog hatálya alá tartozó intézkedéseket hoznak. Amennyiben – ahogyan a jelen ügyben – az uniós jog nem határozza meg sem azokat a feltételeket, amelyek mellett a harmadik országok jogellenesen tartózkodó állampolgárainak védelemhez való jogának tiszteletben tartását biztosítani kell, sem e jog megsértésének következményeit, e feltételek és következmények a nemzeti

jog hatálya alá tartoznak, feltéve hogy az ebben az értelemben megállapított intézkedések azonosak azokkal, amelyek a magánszemélyekre vonatkoznak a hasonló belső jogi tényállások esetén (az egyenértékűség elve), és nem teszik gyakorlatilag lehetetlenné vagy rendkívül nehézzé az uniós jogrend által biztosított jogok gyakorlását (a tényleges érvényesülés elve) (lásd ebben az értelemben többek között a C-349/07. sz. Sopropé-ügyben 2008. december 18-án hozott ítélet (EBHT 2008., I-10369. o.] 38. pontját, valamint a C-452/09. sz., Iaia és társai ügyben 2011. május 19-én hozott ítélet [EBHT 2011., I-4043. o.] 16. pontját).

36 A tagállamok ugyan lehetővé tehetik, hogy ezen állampolgárok a védelemhez való jogukat a belső tényállásokra irányadókkal azonos módokon gyakorolják, a joggyakorlás e módjainak viszont meg kell felelniük az uniós jognak, továbbá különösen a 2008/115 irányelv hatékony érvényesülését nem kérdőjelezhetik meg.

37 A tagállamoknak tehát – eljárási autonómiájuk keretében – a védelemhez való jog tiszteletben tartására vonatkozó ítélkezési gyakorlat és a 2008/115 irányelv rendszere egészének kontextusában kell egyrészről meghatározniuk azokat a feltételeket, amelyek mellett a harmadik országok jogellenesen tartózkodó állampolgárai számára a meghallgatáshoz való jog tiszteletben tartását biztosítani kell, másrészről pedig nekik kell levonni e jog megsértésének következményeit.

38 A kérdést előterjesztő bíróság által feltett kérdésekre tekintettel meg kell jegyezni, hogy az uniós jog szerint a védelemhez való jog – különösen a meghallgatáshoz való jog – megsértése csak abban az esetben vonja maga után a szóban forgó közigazgatási eljárás végén hozott határozat megsemmisítését, ha e szabálytalanság hiányában az eljárás eltérő eredményre vezetett volna (lásd ebben az értelemben többek között a C-301/87. sz., Franciaország kontra Bizottság ügyben 1990. február 14-én hozott ítélet [EBHT 1990., I-307. o.] 31. pontját; a C-288/96. sz., Németország kontra Bizottság ügyben 2000. október 5-én hozott ítélet [EBHT 2000., I-8237. o.] 101. pontját; a C-141/08. P. sz., Foshan Shunde Yongjian Housewares & Hardware kontra Tanács ügyben 2009. október 1-jén hozott ítélet [EBHT 2009., I-9147. o.] 94. pontját; valamint a C-96/11. P. sz., Storck kontra OHIM ügyben 2012. szeptember 6-án hozott ítélet 80. pontját).

39 Ebből egyrészről az következik, hogy a valamely harmadik országbeli állampolgár kitoloncolási célú őrizetének meghosszabbítására irányuló közigazgatási eljárás keretében a védelemhez való jog gyakorlásával kapcsolatos bármely szabálytalanság nem képezheti e jogának megsértését. Másrészről a többek között a meghallgatáshoz való jog bármely megsértése következésképpen nem teheti szisztematikusan – a 2008/115 irányelv 15. cikke (2) bekezdésének utolsó albekezdése értelmében – jogszerűtlenné a meghozott határozatot, ekként pedig nem követeli meg automatikusan az érintett állampolgár szabadon bocsátását.

40 Az ehhez hasonló jogszerűtlenség megállapításához ugyanis a nemzeti bíróságnak kell ellenőriznie – amennyiben úgy véli, hogy a meghallgatáshoz való jogot érintő szabálytalanságról van szó –, hogy az ügy sajátos ténybeli és jogi körülményei alapján a szóban forgó közigazgatási eljárás eltérő eredményre vezethetett volna-e amiatt, hogy a harmadik országok érintett állampolgárai hivatkozhattak volna az őrizetük megszűnését esetegesen igazoló elemekre.

41 A 2008/115 irányelv hatékony érvényesülése megsértésének kockázatát hordozza az ehhez hasonló mérlegelési jogkör nemzeti bíróság esetében történő elismerésének mellőzése, valamint annak előírása, hogy a meghallgatáshoz való jog bármiféle megsértése automatikusan az őrizet meghosszabbításról szóló határozat megsemmisítését és az őrizet megszüntetését vonja maga után, amennyiben elképzelhető, hogy egy ilyen szabálytalanság valójában nem jár hatással a meghosszabbításról szóló határozatra, az őrizet pedig megfelel a 2008/115 irányelv 15. cikkében támasztott anyagi feltételeknek.

42 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az említett irányelv (2) preambulumbekezdése értelmében az irányelv célja egy közös normákon alapuló hatékony visszatérési és hazatelepülési politika létrehozása annak érdekében, hogy az érintett személyek emberséges módon, és emberi jogaik és méltóságuk teljes

mértékű tiszteletben tartása mellett térhessenek vissza. Ehhez hasonlóan, ugyanezen irányelv (13) preambulumbekezdése szerint a kényszerítő intézkedésekre kifejezetten alkalmazni kell az arányosság és a hatékonyság elvét a felhasznált módszerek és a kitűzött célok vonatkozásában.

43 Másfelől a valamely harmadik ország bármely jogellenesen tartózkodó állampolgárának kitoloncolása a 2008/115 irányelv rendszerének megfelelően prioritást képez a tagállamok számára (lásd ebben az értelemben a C-329/11. sz. Achughbabian-ügyben 2011. december 6-án hozott ítélet [EBHT 2011., I-12695. o.] 38. pontját).

44 Az őrizet 2008/115 irányelv 15. cikkének (6) bekezdése értelmében vett meghosszabbításáról szóló határozatra irányuló közigazgatási eljárás során a meghallgatáshoz való jog állítólagos megsértésére vonatkozóan a nemzeti bíróság által végzett ellenőrzésnek tehát annak az ügy sajátos ténybeli és jogi körülményei alapján történő vizsgálatából kell állnia, hogy az eljárási szabálytalanságok az erre hivatkozó személyeket ténylegesen és oly mértékben fosztották-e meg attól a lehetőségtől, hogy védelmüket jobban érvényesíthessék, hogy amiatt ez a közigazgatási eljárás eltérő eredményre vezethetett volna.

45 A fentiekre tekintettel a feltett kérdésre azt a választ kell adni, hogy az uniós jogot – és különösen a 2008/115 irányelv 15. cikkének (2) és (6) bekezdését – akként kell értelmezni, hogy amennyiben az őrizeti intézkedés meghosszabbításáról valamely közigazgatási eljárás keretében a meghallgatáshoz való jog megsértésével döntöttek, az e határozat jogszerűségét vizsgáló nemzeti bíróság csak abban az esetben szüntetheti meg az őrizetet, ha az adott ügy ténybeli és jogi körülményeinek összességére tekintettel úgy véli, hogy ez a jogsértés az erre hivatkozó személyt ténylegesen és oly mértékben fosztotta meg attól a lehetőségtől, hogy védelmét jobban érvényesíthesse, hogy különben ez a közigazgatási eljárás eltérő eredményre vezethetett volna.

A költségekről

46 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (második tanács) a következőképpen határozott:

Az uniós jogot – és különösen a harmadik országok illegálisan [helyesen: jogellenesen] tartózkodó állampolgárainak visszatérésével kapcsolatban a tagállamokban használt közös normákról és eljárásokról szóló, 2008. december 16-i 2008/115/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 15. cikkének (2) és (6) bekezdését – akként kell értelmezni, hogy amennyiben az őrizeti intézkedés meghosszabbításáról valamely közigazgatási eljárás keretében a meghallgatáshoz való jog megsértésével döntöttek, az e határozat jogszerűségét vizsgáló nemzeti bíróság csak abban az esetben szüntetheti meg az őrizetet, ha az adott ügy ténybeli és jogi körülményeinek összességére tekintettel úgy véli, hogy ez a jogsértés az erre hivatkozó személyt ténylegesen és oly mértékben fosztotta meg attól a lehetőségtől, hogy védelmét jobban érvényesíthesse, hogy különben ez a közigazgatási eljárás eltérő eredményre vezethetett volna.

Aláírások